

Hád'atko králikové

Hád'atko králikové (*Aphelenchoides ritzemabosi*) patrí do kmeňa hlístovce (*Nematoda*), triedy *Chromadorea*, radu *Rhabditida*, čeľade *Aphelenchoididae* a rodu *Aphelenchoides*. Hád'atko je rozšíreným škodcom v Európe, Severnej Amerike, Južnej Afrike, Ázii a na Novom Zélande. Považované je za vážneho škodcu jahôd, kedy dokáže znížiť úrody až o 50 %. Na jahodách škodí spolu s ďalším druhom hád'atka *Aphelenchoides fragariae*.

Povahou ide o obligátny rastlinný parazit, ktorý býva usadený na listoch, pukoch, vonkajších vrstvách stonky alebo v medzibunkových priestoroch. Živí sa endoparaziticky mezofylovými bunkami listov a ektoparaziticky púčikmi. Listy sú napádané cez prieduchy. Napadnuté listy bývajú zvrásnené, deformované, skrútené, odfarbené s chlorotickými škvrnami prechádzajúcimi do hnedastých, bledozelených a žltobielych plôch. Postupne na nich vznikajú hnedé až čierne lézie. Ďalšími bežnými príznakmi sú vädnutie, zakrpatenie a defoliácia rastlín. Silne napadnuté rastliny neprinášajú plody. Príznaky sa zamieňajú s príznakmi spôsobenými múčnatkou. Napadnuté rastliny nemusia vykazovať príznaky, dokým rastlina nie je silne napadnutá hád'atkom. Šíreniu hád'atka napomáha daždivé počasie alebo rosa. Vplyvom vysokých teplôt a suchého počasia sa vývin zastavuje. Škodca sa množí bisexuálne a nie partenogenezou. Oplodnené samičky sa bez ďalšieho oplodnenia rozmnožujú 6 mesiacov. Samička kladie asi 25-30 vajíčok v kompaktnej skupine, ktoré sa liahnu za 3-4 dni. Juvenilnému štádiu trvá 9 -10 dní, kým dosiahne dospelé štádium. Celkovo životný cyklus jednej generácie trvá 10-13 dní. Škodca môže mať niekoľko generácií počas roka. Prezimovať môže na hostiteľských rastlinách, opadaných listoch či v pôde.

V rámci ochranných opatrení sa odporúča používať zdravý rastlinný materiál. Odstránenie napadnutých a uschnutých hostiteľských rastlín je potrebné z dôvodu možnosti prežitia škodcu až niekoľko rokov na rastlinných zvyškoch. Napadnuté rastliny sa odporúča spáliť alebo kompostovať tzv. horúcim spôsobom, kedy sa rastlinný materiál poleje desaťpercentným roztokom močoviny, čo následne spôsobí silnejšie zahrievanie kompostu. Pôdu možno dezinfikovať pomocou pary. Treba dávať pozor pri zavlažovaní, kedy by rastliny nemali byť navlhčené. Na suchých rastlinách má hád'atko obmedzenú možnosť šírenia. Na chemickú ochranu je autorizovaný pôdny fumigant (dezinfekčný a konzervačný prostriedok) Basamid s účinnou látkou dazomet, ktorý je povolený výhradne pre profesionálneho používateľa. Pri jeho použití je veľmi dôležité presne dodržať pokyny pre aplikáciu a všetky opatrenia pred výsadbou vrátane tzv. žeruchového testu, čo je uvedené na etikete.

Ing. Maroš Lučaj
ÚKSÚP - OOR
02.12.2025